

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KIELCACH**

Znak: ZATiRA.RA.5134.7.1.2019

Kielce, 29 .03.2019 r.

DECYZJA NR 3304/2019

Działając na podstawie art. 31 ust. 2, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067), oraz art. 104 Kodeksu postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.),
po rozpatrzeniu wniosku z dnia 11.03.2019 r. (wpływ 12.03.2019 r.), złożonego przez:
Pana Sławomira Kopacza, Przewodniczącego Zarządu Związku Gmin Gór Świętokrzyskich,
z/s biura: ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny,

określam rodzaj i zakres badań archeologicznych

związanych z planowaną realizacją inwestycji, obejmującej:
rewitalizację wzgórza zamkowego z ruinami Pałacu Biskupów Krakowskich, projekt RPO WŚ na lata 2014-2020 pn.: „Śladami kultury benedyktyńskiej”,
które należy wykonać na działce nr ewid. 3234/6 obręb Bodzentyn, nr księgi wieczystej: KIIH/00052274/3,

na terenie zespołu pałacowo-parkowego (dawnego zamku) w miejscowości Bodzentyn, wpisanego do rejestru zabytków woj. świętokrzyskiego pod nr A.217/1-4 (w tym obejmującego ruiny pałacu biskupów (dawny zamek) oraz dziedzińiec), jak również na obszarze zabytku wpisanego do rejestru pod nr 270 Dział Aa, jakim jest teren starego miasta wraz z zamkiem biskupim w Bodzentynie,

w oparciu o program badań archeologicznych opracowany przez archeologa, dr Czesława Hadamika, stanowiący załącznik do niniejszej decyzji,

które należy wykonać w 6 etapach (zgodnie z założeniami programu), poprzez:

1. wykonanie badań nieinwazyjnych na całej powierzchni dziedzińca pałacowego, dostępnej dla tych badań, wraz ze sporządzeniem planu sytuacyjno-wysokościowego obiektu;
2. wykonanie kwerendy bibliograficznej i archiwalnej poprzedzającej;
3. wykonanie badań archeologicznych wykopaliskowych w formie badań sondażowych w rejonie budynku bramnego, dziedzińca pałacowego, mostu kamiennego, dziedzińca gospodarczego po zachodniej stronie mostu;
4. wykonanie ewentualnych badań wykopaliskowych szerokopłaszczyznowych (w zależności od wyników badań sondażowych), w celu odsłonięcia i uczytelnienia struktur ujawnionych w wyniku badań nieinwazyjnych oraz w wykopach sondażowych;
5. prowadzenie ścisłego nadzoru archeologicznego nad pozostałymi pracami ziemnymi;
6. wykonanie opracowania wyników badań wraz z interpretacją odkrytych struktur archeologicznych i nawarstwień kulturowych, zgodnie ze standardami ogólnie przyjętymi dla tego typu badań;

Termin ważności decyzji: do 31.12.2019 r.

Uzasadnienie

Niniejsza decyzja wydaje się na wniosek strony.

Badania archeologiczne, o których mowa w decyzji, związane są z planowanym do realizacji zadaniem obejmującym rewitalizację wzgórza zamkowego z ruinami Pałacu Biskupów Krakowskich w ramach projektu pn.: „Śladami kultury benedyktyńskiej”, dotyczącym obiektu wpisanego do rejestru zabytków woj. świętokrzyskiego pod nr A.217/1-4 – zespół pałacowo-parkowy w miejscowości Bodzentyn obejmujący w tym ruiny pałacu biskupów (dawny zamek) oraz dziedziniec, jak również obiektu wpisanego do rejestru zabytków pod nr 270 Dział Aa decyzją z dnia 30 czerwca 1988 r. - teren starego miasta wraz z zamkiem biskupim w Bodzentynie.

Zakres przewidywanych w programie badań archeologicznych, obejmuje rozpoznanie, przebadanie i zadokumentowanie nieznanych obecnie struktur i nawarstwień związanych z zespołem pałacu biskupów. Badania archeologiczne są w tym wypadku koniecznym elementem rewitalizacji wzgórza zamkowego.

Jednocześnie należy stwierdzić, że zakres badań archeologicznych może ulec zmianie, jeżeli w trakcie realizacji tych badań ujawnione zostaną nowe okoliczności, zwłaszcza na etapie nadzoru archeologicznego, jakie mogą mieć wpływ na ochronę zabytków, na założenia programowe rewitalizacji. Wówczas zastosowanie winny mieć przepisy art. 32 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji

Pouczenie

Niniejsza decyzja nie zwalnia z konieczności posiadania wszystkich innych zezwoleń wymaganych prawem.

Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury za pośrednictwem organu wydającego pozwolenie w terminie 14 dni od daty jego doręczenia zgodnie z przepisami art. 127 § 1 i 2, art. 129 § 1 i 2 Kodeksu postępowania administracyjnego.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna – art. 127a Kodeksu postępowania administracyjnego.

Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków w Kielcach

mgr Joanna Modras

Otrzymują:

1. Związek Gmin Gór Świętokrzyskich, na adres: ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny
+ załącznik (program badań wraz z mapami)
2. Aa - IA (D.Cz.)
3. Aa – RA (teczka 5134) wraz z aktami i programem badań

Czesław Hadamik

Program

**badania badań archeologicznych w obrębie zamku biskupów
krakowskich w Bodzentynie, pow. kielecki**
w ramach inwestycji: „Rewitalizacja Wzgórza Zamkowego z ruinami
Pałacu Biskupów Krakowskich”, projekt „Śladami kultury
benedyktyńskiej”

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
25-516 Kielce, al. IX Wieków Kielc 3
tel. 41 342 10 01

12 MAR. 2019

**ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM**

KIEROWNIK

Daniel Czernek

Załącznik do *dep. 3304/WSP*
Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach
z dnia *29 03 2019*
Znak *W.T. OR. PO. 1134.7.1.1019*

Z up. Świętokrzyskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków w Kielcach

J. Modras
mgr Joanna Modras

Inwestor: Związek Gmin Gór Świętokrzyskich
ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny

Wykonawca: ARCHO-bis Pracownia Badań
i Studiów Archeologicznych, Historycznych
i Konserwatorskich, ul. Szkolna 40/60,
25-604 Kielce

zgodność odpisu z oryginałem
stwierdzam:

str. 1-7

Sławomir Kopacz

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU
Związku Gmin Gór Świętokrzyskich

Związek Gmin Gór Świętokrzyskich
SIEDZIBA BIURA
26-004 Bieliny, ul. Partyzantów 17
tel. 41 302 50 94 wew. 218, fax 41 302 61 07
NIP 664-17-72-403, Regon 290877132

ARCHO-bis
Pracownia Badań i Studiów
Archeologicznych, Historycznych
i Konserwatorskich
ul. Szkolna 40/60
25-604 Kielce
Czesław Hadamik

Kielce – Bodzentyn, luty 2019 r.

dr Czesław Hadamik
ul. Szkolna 40/60
25-604 Kielce

Kielce, 28.02.2019 r.

Program
badan archeologicznych
w obrębie zamku biskupów krakowskich
w Bodzentynie, pow. kielecki

Niniejszy program sporządzono w związku z planowaną realizacją inwestycji: „Rewitalizacja Wzgórza Zamkowego z ruinami Pałacu Biskupów Krakowskich”, w ramach projektu „Śladami kultury benedyktyńskiej”, realizowanego przez Związek Gmin Gór Świętokrzyskich, który jest inwestorem planowanych prac. Niniejszy program dotyczy wyłącznie rejonów wskazanych przez inwestora, jako znajdujące się w bezpośrednim związku z terenami prac budowlanych i konserwatorskich. W ramach rewitalizacji przewidziane są m.in. prace konserwatorsko-budowlane istniejących murów zamku, mostu kamiennego od strony południowej, odpowiednia aranżacja dziedzińca zamkowego, w celu utworzenia tam przestrzeni użytkowej, a przede wszystkim zadanie i przystosowanie istniejącej kubatury budynku bramnego (południowego) do pomieszczenia kilkunastokondygnacyjnego muzeum-instytucji kultury. Prace te zostaną wykonane w sposób niezaburzający charakteru obiektu jako historycznej ruiny. Zespół zamkowy w Bodzentynie wpisany jest do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod Nr A.2017/1-4 (wpis z dn. 15.02.1967 r.: - ruina zamku (pałacu); - dziedziniec; - teren zwierzyńca; - otaczający krajobraz).

W ramach programu rewitalizacji prace ziemne przewidziane są w obrębie budynku bramnego, dziedzińca, mostu oraz na terenie dawnej części gospodarczej zamku, po wschodniej stronie mostu.

Położenie terenu badań

Przedmiotem programu są fragmenty działki nr ewid. 3234/6, położonej w zachodniej części terenu lokacyjnego miasta, w zakolu rzeki Psarki. Jest to teren historycznej ruiny zamku biskupów krakowskich, należący w całości do Gminy Bodzentyn. Pracami w ramach projektu „Śladami kultury benedyktyńskiej”, zostaną objęte: dziedziniec zamknięty, budynek bramny, rejon mostu zewnętrznego wiodącego do bramy oraz przylegający doń od zachodu rejon dziedzińca gospodarczego. W

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE
OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
25-510 Kielce, ul. Piłsudskiego 10
tel. 41 342.10.01

ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM

12 MAR. 2019
KIEROWNIK

Daniel Czernek

tych rejonach przewiduje się prace ziemne, które powinny być poprzedzone sondażowymi badaniami archeologicznymi, a także objęte nadzorem archeologicznym.

Dotychczasowe badania archeologiczne

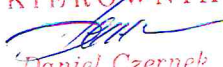
Pierwsze systematyczne badania zamku, o charakterze architektonicznym i archeologicznym, miały miejsce w latach 1962-1965. Prowadzili je Maria Brykowska (architektura) i Janusz Kuczyński (archeologia). Choć ówczesne prace archeologiczno-architektoniczne miały głównie charakter sondażowy, umożliwiły jednak rozwarstwienie chronologiczne obiektu i pozyskanie wiedzy o jego rozwoju przestrzennym od XIV do XVIII w. Były to jak dotąd największe prace badawcze na tym terenie. Drobniejsze badania archeologiczne prowadzono następnie w 1969 r. (Anna Wentkowska) oraz 1982 r. (Leszek Wiewióra). W latach 1981-1985 prowadzono prace zabezpieczające obiekt jako historyczną ruinę. W 2017 r. prowadzono nadzory archeologiczne nad badaniami geofizycznymi na terenie zamku oraz nad pracami ziemnymi w ramach inwestycji „Wykonanie koniecznych prac ratunkowych poprzez tymczasowe zabezpieczenie murów pałacu biskupów krakowskich” (Czesław Hadamik).

Cel i zakres badań

Celem badań jest w pierwszym rzędzie rozpoznanie stratygrafii wertykalnej i horyzontalnej poddanych pracom budowlano-konserwatorskim rejonów zamku, umożliwiające wydzielenie i chronologiczne określenie kolejnych faz użytkowania terenu.

W obrębie wyżej określonych rejonów zamku, na podstawie dotychczasowych badań georadarowych, archeologicznych i historycznych oraz analizy źródeł pisanych i kartograficznych można się spodziewać odkrycia:

- reliktyw dawnych poziomów użytkowych w obrębie dziedzińca pałacowego oraz dziedzińca gospodarczego po stronie południowej budynku bramnego (ziemnych i brukowanych), począwszy co najmniej od połowy XIV wieku, po poziomy z XIX wieku;
- ewentualnych reliktyw piwnic oraz budynków murowanych i drewnianych na terenie dziedzińca pałacowego i gospodarczego (w tym obiektów przyległych do zachodniego muru oporowego od strony rzeki). W trakcie badań archeologicznych można się spodziewać odkrycia reliktyw zabudowy wielofazowej;

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
25-516 Kielce, al. IX Wieków Kielc 3
tel. 41 340 20 19
13 MAR 2019
ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM
KIEROWNIK 2

Daniel Czerniak

- poziomów użytkowych w obrębie najniższej kondygnacji budynku bramnego, w tym w pomieszczeniu pod przejazdem bramnym;
- ewentualnych reliktyw studni, która mogła się znajdować na terenie dziedzińca gospodarczego;
- reliktyw wewnętrznych galerii w obrębie dziedzińca pałacowego, w tym ewentualnej galerii przy murze zachodnim

Przebieg prac badawczo-konserwatorskich

Przewiduje się sześć etapów prac archeologiczno-konserwatorskich, przy czym zakres prac terenowych z opracowaniem (etapy nr 4, 5 i 6) zależny jest bezpośrednio od rezultatów badań geofizycznych i sondażowych, dlatego sporządzenie szczegółowego planu badań ratowniczych, z podaniem dokładnego usytuowania i powierzchni wykopów, będzie możliwe dopiero po wykonaniu etapu 3.

Etapy archeologicznych prac badawczo-konserwatorskich:

1. Sporządzenie dokładnego planu sytuacyjno-wysokościowego zamku, w postaci cyfrowej, w skali 1:100 oraz nieniszczące badania georadarowe, obejmujące całą powierzchnię dziedzińca pałacowego, odcinek dziedzińca gospodarczego w rejonie mostu, a także teren w obrębie budynku bramnego. Interpretacja struktur podpowierzchniowych zarejestrowanych w trakcie tych badań jest warunkiem niezbędnym dokładnego wytyczenia wykopów archeologicznych. Badania georadarowe mogą też pozwolić na lokalizację ewentualnych pozostałości nieznanymi piwnic oraz dawnych poziomów użytkowych. Dla osiągnięcia precyzyjnych wyników pomiarów konieczna jest odpowiednio gęsta siatka pomiarowa badań geofizycznych, wynosząca najlepiej 2 m.
2. Kwerenda bibliograficzna i archiwalna, poprzedzająca właściwe badania terenowe, obejmująca zgromadzenie wszystkich dostępnych danych, które można odnieść do terenu objętego opracowaniem. W związku z badaniami archeologicznymi konieczne jest przeprowadzenie kwerend archiwalnych, przede wszystkim w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach oraz Archiwum Muzeum Narodowego w Kielcach.
3. Archeologiczne badania sondażowe obejmujące teren wskazanych rejonów zamku (budynek bramny, dziedzińiec pałacowy, most kamienny, fragment dziedzińca gospodarczego po zachodniej stronie mostu). Wykopy sondażowe należy zlokalizować przede wszystkim w rejonach wszystkich węzłów murów. W razie odkrycia struktur

125 WÓDZIE WIELKOPOLSKIM
URZĘD OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
ul. Wodziska 10, 25-001 Kielce
tel. 41 342 10 01
12 MAR 2019
ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM
KIERO WNI

Daniel Czernek

dotychczas nierozpoznanych musi istnieć możliwość rozszerzenia prac w ratownicze badania wykopaliskowe. Wszystkie prace w ramach badań powinny być wykonywane ręcznie. W trakcie badań przewiduje się prowadzenie standardowej dokumentacji rysunkowej (plan i profile wykopu), fotograficznej i opisowej (dziennik badań, polowy inwentarz zabytków), a także dokładnej dokumentacji geodezyjnej. Łączna powierzchnia wykopów sondażowych – około 300 m².

4. Jeśli projekt rewitalizacji będzie przewidywał uczytelnienie na powierzchni gruntu murów odkrytych w trakcie badań sondażowych, potrzebne będzie założenie szeroko-płaszczyznowych wykopów ratowniczych, w celu odsłonięcia wszystkich zachowanych pod ziemią fragmentów wewnętrznego obrysu dziedzińca i ewentualnych innych obiektów w jego obrębie. Uściślenie rozmieszczenia i powierzchni wykopów ratowniczych możliwe będzie po wykonaniu badań georadarowych i sondażowych.
5. Pozostałe prace ziemne w ramach inwestycji powinny być objęte ścisłym nadzorem archeologicznym, z możliwością przekształcenia go, w przypadku natrafienia na nieznane a wymagające głębszego rozpoznania struktury, w ratownicze badania wykopaliskowe.
6. Opracowanie wyników badań i nadzorów archeologicznych, które będzie obejmować: pełne sprawozdanie z interpretacją odkrytych nawarstwień i struktur oraz wnioskami konserwatorskimi, inwentarz zabytków ruchomych, dokumentację opisową, rysunkową, fotograficzną z inwentarzami oraz dokumentację geodezyjną.

Ocena oddziaływania planowanej inwestycji na teren historycznego miasta

Z samego założenia projektu rewitalizacji zamku wynika, że inwestycja ma na celu nadanie temu miejscu znaczenia ważnego obiektu o różnorodnych funkcjach publicznych, rekreacyjnych i muzealnych, bez naruszania jego charakteru jako historycznej ruiny. Z tych też względów inwestycja powinna mieć wysoce pozytywny wpływ na funkcjonowanie zamczyska i miasta. Od strony badawczej może się przyczynić do pełniejszego rozpoznania i rekonstrukcji zabudowy najważniejszych rejonów zamku w kolejnych fazach jego rozwoju przestrzennego.

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
25-516 Kielce, al. IX Wieków Kielc 3
tel. 41 342 10 01

12 '19
ZA ZGODNOŚĆ
Z ORYGINAŁEM
KIEROWNIK

Daniel Czernek

ARCHEO-bis
Pracownia Badań i Studiów
Archeologicznych, Historycznych
i Konserwatorskich
ul. Świdzińska 40/42, 25-004 Kielce
tel. 41 342 10 01

Rafał Hradzki

WOJEWÓDZKI URZĄD
 OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
 25-516 Kielce, al. IX Wieków Kielc 3
 tel. 41 342 10 01

BODZENTYN, pow. kielecki, zamek
 Usytuowanie archeologicznych wykopów sondażowych, związanych z realizacją zadania
 „Rewitalizacja Wzgórza Zamkowego z ruinami Pałacu Biskupów Krakowskich”

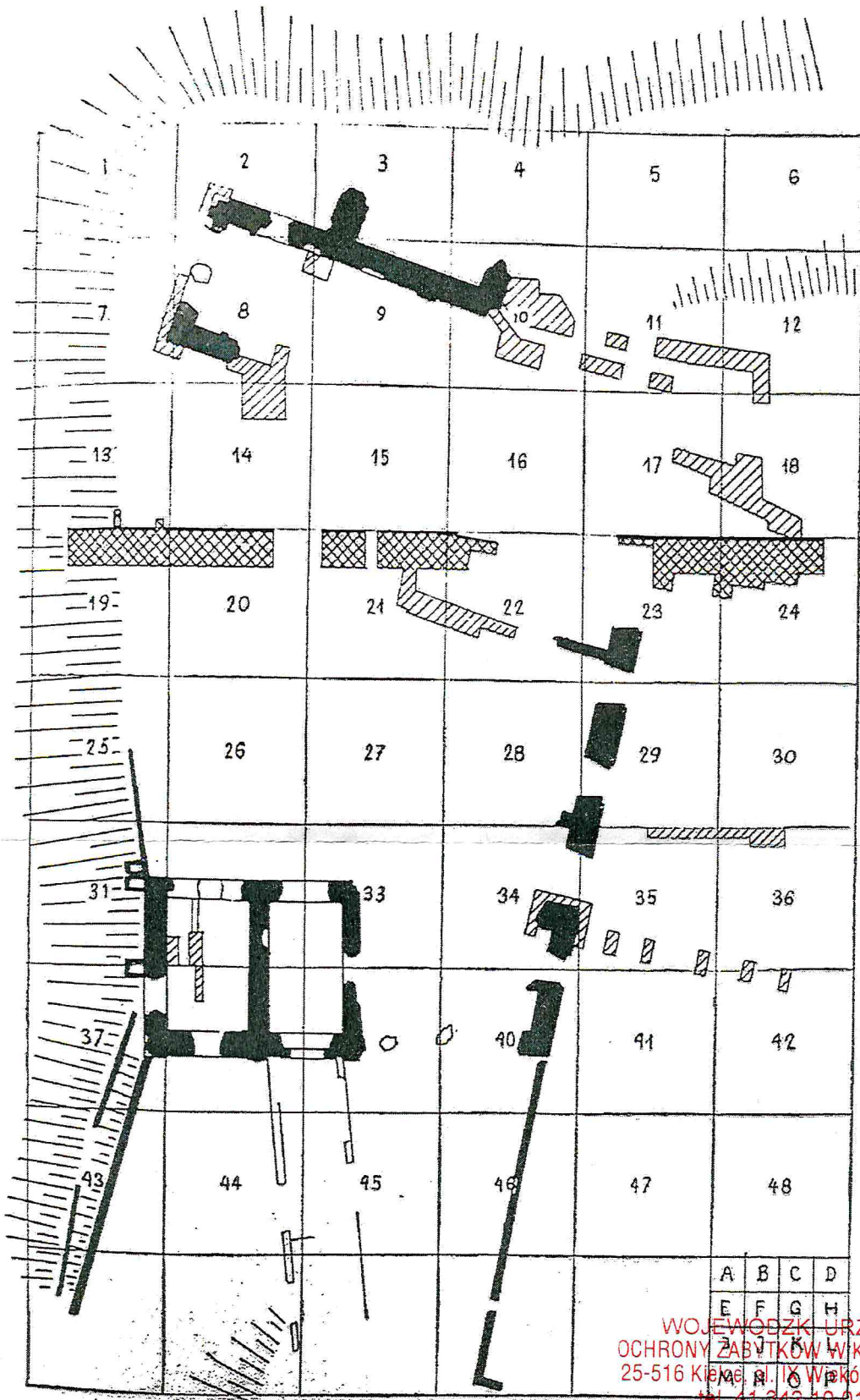
Załącznik do programu badań archeologicznych.

Cz. Hadamik, 29.01.2019 r.

ZA ZGODNOŚĆ
 ORYGINAŁEM

12 MAR 2019
 KIEROWNIK
[Signature]
 Daniel Czernek

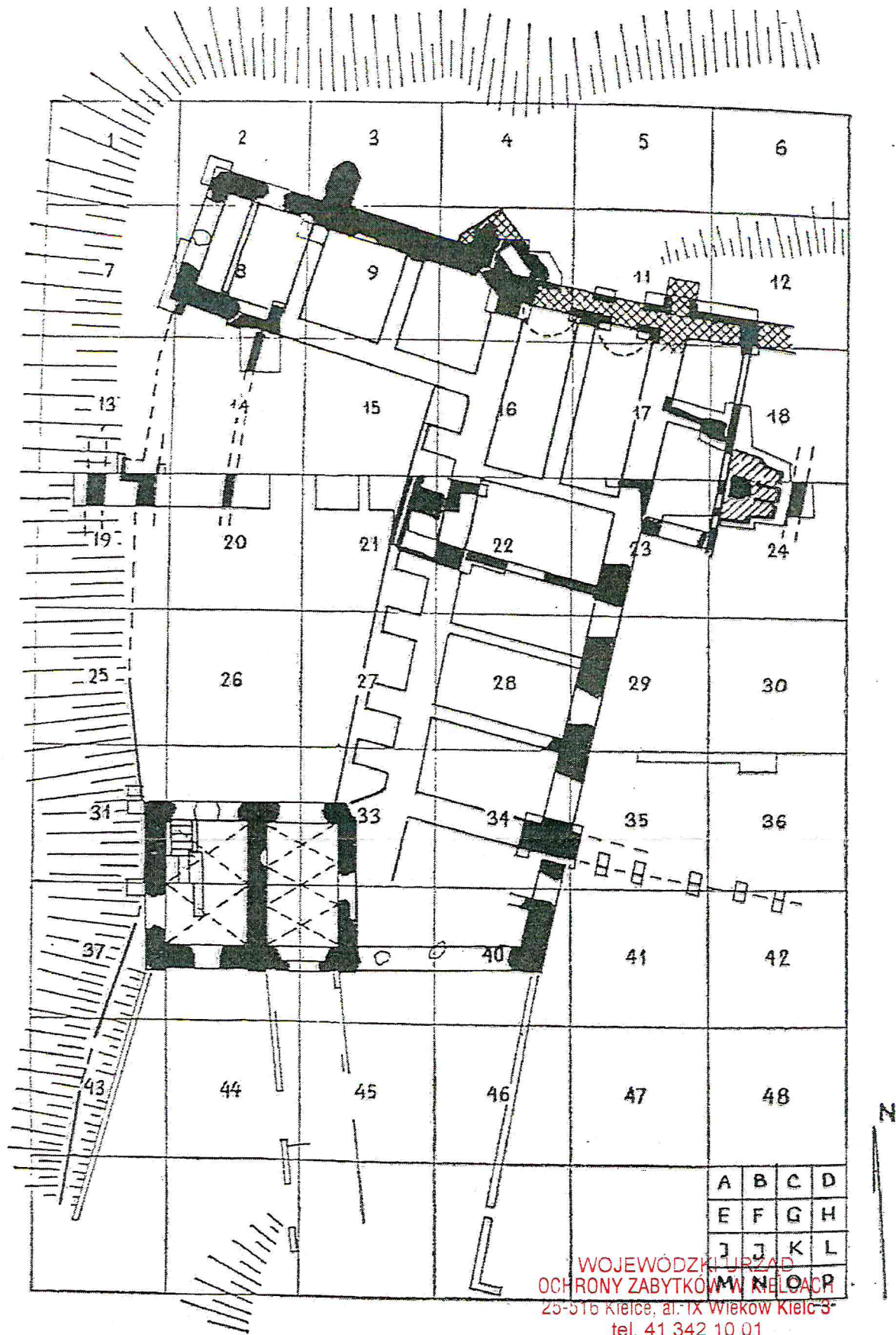
WOJEWÓDZKI URZĄD
 OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
 25-516 Kielce, pl. IX Wieków Kielc 3
 tel. 41 342 10 01

**ZA ZGODNOŚĆ
 Z ORYGINAŁEM**

12 MAR 2019
 KIELCZANIN

Daniel Czernek

Bodzentyn, zamek
 Lokalizacja wykopów archeologicznych wykonanych w 1963 r. wg: J. Kuczyński,
 Bodzentyn-zamek. Sprawozdanie z badań archeologicznych przeprowadzonych
 w 1963 r., „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego”, 1966.

WOJEWÓDZKI URZĄD
 OCHRONY ZABYTKÓW W KIELCACH
 25-516 Kielce, al. IX Wieków Kielc 5
 tel. 41 342 10 01

**ZA ZGODNOŚĆ
 Z ORYGINAŁEM**

12 MAR. 2019

KIEROWNIK

Daniel Czernek
 Daniel Czernek

Bodzentyn, zamek

Plan zamku z naniesionymi wynikami badań 1963 r. wg: M. Brykowska, *Ruiny zamku biskupów krakowskich w Bodzentynie. Sprawozdanie z badań architektonicznych przeprowadzonych w 1962 i 1963 roku*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego”, 1966.